

TCOs EU-politiska program

Antaget av TCO-styrelsen den 8 maj 2017

Kontakt

TCO 08-792 81 00
registrator@tco.se

Innehållsförteckning

Inledning	4
TCOs vision och utgångspunkter för EU	5
TCOs viktigaste principiella frågor	6
Grundläggande värden	6
Partsmodellen	6
Fler och bättre jobb, tillväxt och omställning	7
Arbetskraftens fria rörlighet	9
EU:s roll i världen	10

Inledning

TCOs EU-politiska uppdrag är att, med utgångspunkt i det övergripande uppdraget att arbeta för goda villkor i arbetslivet för tjänstemännen, påverka Europeiska unionen inom TCOs kärnområden samt där EU:s regler och politik berör förbundens medlemmar.

TCOs EU-politiska program ska ses som ett principdokument som utgör grunden för TCOs prioriteringar och ställningstaganden i olika EU-relaterade sakfrågor. Principerna i programmet är också avsedda att tjäna som vägledning i mer övergripande debatter, exempelvis om unionens framtid och sociala dimension.

TCO anser att gränsöverskridande samarbete och solidaritet i Europa är både nödvändigt och önskvärt. EU kan vara en positiv kraft för förändring och utveckling, och en garant för grundläggande värden. EU påverkar Sveriges ekonomi och arbetsmarknad, och TCO-förbundens medlemmar i arbetslivet. Det är därför viktigt att TCO är med och påverkar i EU-relaterade frågor, för tillväxt, jobb, goda villkor i arbetslivet, jämställdhet, öppenhet samt respekt för fackliga fri- och rättigheter och partsmodellen.

EU-samarbetets utmaningar är dock stora. Återhämtningen efter den ekonomiska krisen går trögt och är ojämlig. Eurosamarbetets uppbyggnad är bristfällig. EU-länderna har inte lyckats enas kring en gemensam hantering av asyl- och flyktingfrågan. Storbritannien har beslutat att lämna EU. Globalisering och digitalisering skapar nya möjligheter men också osäkerhet och motstånd till bland annat frihandel. Populistiska, protektionistiska och främlingsfientliga krafter ökar. Rysslands och den amerikanska administrationens politik ställer EU:s utrikes- och säkerhetspolitiska roll på sin spets.

Medborgarnas förtroende för EU kan komma att svikta om unionen inte håller ihop, inte står upp för grundläggande värden och medlemsstaterna inte levererar på gemensamt fattade beslut. I ljuset av Brexit förs diskussioner om vägen framåt för EU och vikten av att leverera konkreta resultat för medborgarna. Vissa förespråkar ökad överstatlighet, andra betonar den mellanstatliga aspekten av EU-samarbetet.

Det är i detta sammanhang som TCOs EU-politiska program har tagits fram. I debatten om EU:s framtid är TCOs utgångspunkt att alla medlemsländer fortsatt håller ihop i en union och att samarbetet bygger på full respekt för grundläggande värden. Det är dessutom viktigt att EU:s och medlemsstaternas olika roller tydliggörs, till exempel för att kunna utkräva ansvar. I förhandlingarna om Storbritanniens EU-utträde och landets framtida relation till unionen kommer TCO att värna den fria rörligheten och arbetstagarnas och fackliga fri- och rättigheter samt lyfta fram vikten av ett fortsatt nära samarbete.

Fackliga organisationer har en viktig roll att spela i ett allt mer osäkert EU, särskilt i utvecklingen av en social marknadsekonomi enligt målsättningen i EU-fördraget. TCO står upp för ett mer humant Europa, byggt på grundläggande värden, rättigheter och skyldigheter.

TCOs vision och utgångspunkter för EU

TCO verkar för att EU-samarbetet ger positiva resultat för TCO-förbundens medlemmar i form av hållbar jobbskapande tillväxt, god arbetsmiljö, öppenhet, likabehandling och jämställdhet. Ledstjärnan för EU:s arbete bör vara grundläggande värden, hållbar utveckling, med inkluderande tillväxt, fler och bättre jobb och starkt miljöskydd.

TCOs utgångspunkter i EU-arbetet är att unionen ska respektera och värna fackliga fri- och rättigheter, nationella partsmodeller och den sociala dialogen på EU-nivå¹. EU ska stå upp för grundläggande principer och värderingar så som mänskliga rättigheter, rättsstaten, demokrati, öppenhet, insyn, yttrandefrihet, delaktighet och inflytande. EU ska ha en social dimension bestående av social dialog och samordning.

I den mån EU:s fördrag så medger kan TCO stödja gemensam minimilagstiftning på det socialpolitiska området. EU-reglerna ska dock vara möjliga att genomföra via kollektivavtal och ska inte hindra medlemsstaterna att införa bättre skydd för arbetstagarna.

¹ Den sociala dialogen är ett EU-fördragsfäst samrådsförfarande som EU-kommissionen genomför med arbetsmarknadens parter på EU-nivå, däribland Europafacket, som kan leda till att parterna träffar avtal.

TCOs viktigaste principiella frågor

Grundläggande värden

EU stiftar lagar och är ett bindande samarbete mellan medlemsstater som påverkar arbetstagarnas vardag. Det är därför viktigt att beslutsfattandet är öppet och demokratiskt, med reella möjligheter för de fackliga organisationerna att påverka besluten.

Såväl medlemsländerna som de länder som vill ansluta sig till EU måste leva upp till de krav som kan ställas på en rättsstat och måste respektera vissa **okränkbara kärnvärden** om demokrati, mänskliga rättigheter, rättsstaten, icke-diskriminering och respekt för och skydd av minoriteter.

EU måste vid varje given tidpunkt fungera som en garant för att grundläggande värden upprätthålls och efterlevs. Medlemsstater som bryter mot dessa värden måste sanktioneras.

Grundläggande sociala rättigheter får inte underordnas marknadens ekonomiska friheter. Fackliga rättigheter är en del av de mänskliga rättigheterna, och är viktiga att skydda på en öppen inre marknad där företagen ges allt större möjligheter att verka över nationsgränserna. Vid konflikt med ekonomiska friheter på EU:s inre marknad bör fackliga rättigheter äga företräde.

Partsmodellen

Den svenska arbetsmarknadsmodellen kännetecknas av fria, självständiga och starka parter på både arbetstagar- och arbetsgivarsidan och med en mycket begränsad statlig inblandning. Kollektivavtalet har en central roll och det är arbetsmarknadens parter som i förhandlingar bestämmer löner och allmänna anställningsvillkor, men även om andra frågor som till exempel kompetensutveckling, omställning och tjänstepension. Den svenska arbetsrättsliga lagstiftningen är huvudsakligen semidispositiv, vilket innebär att arbetsmarknadens parter i stor utsträckning kan anpassa regelverken, branschens eller organisationens behov genom att ingå kollektivavtal. Den svenska partsmodellen kännetecknas av hög facklig organisationsgrad och kollektivavtalsäckning. Idag omfattas närmare 90 % av alla arbetstagare på svensk arbetsmarknad av ett kollektivavtal (85 % i den privata sektorn och 100 % inom offentlig sektor). Även om organisationsgraden sjunkit de senaste 10 åren är den fortfarande bland de högsta i världen. 70-75% av alla arbetstagare i Sverige är medlemmar i ett fackförbund. Sverige utmärker sig också när det gäller en allt högre organisationsgrad bland tjänstemän.

TCOs utgångspunkt är att alla aktörer på EU-nivån, inklusive EU:s institutioner, ska respektera nationella **partsmodeller**, det vill säga arbetsmarknadsparternas autonomi på nationell nivå, nationella kollektivavtal och nationella traditioner och modeller på arbetsmarknaden. Inga

lagstiftningsinitiativ ska negativt påverka föreningsrätten och rätten att förhandla om, ingå eller tillämpa kollektivavtal samt att vidta kollektiva åtgärder i enlighet med nationell lagstiftning och praxis. Detsamma gäller skyddet för arbetstagare i allmänhet, särskilt avseende arbetsvillkor, arbetsmiljö och jämställdhet mellan kvinnor och män. TCO arbetar för att förhindra en gemensam lönepolitik på EU-nivå eller att EU ingriper i medlemsstaternas lönebildning och understryker att lönebildning är en nationell kompetens. TCO arbetar också för att lagstadgade eller kollektivavtalade minimilöner begränsas till de länder där arbetsmarknadens parter anser att dessa är önskvärda.

Den **sociala dialogen** på EU-nivå är en av hörnstenarna i det sociala Europa. Den sociala dialogen och kollektivavtalssystemen i hela EU bör stärkas. Även om systemen skiljer sig åt i de olika medlemsstaterna och den sociala dialogen tar olika former, måste själva systemen stå starka och leverera konkreta resultat. TCO stödjer uppbyggnad och utveckling av strukturer för partssamverkan i de länder där det behövs. TCOs mål med den sociala dialogen på den sektorsövergripande nivån inom EU är att göra skillnad i förhandlingar och samråd, dels mellan arbetsmarknadens parter, dels mellan parterna och EU:s institutioner. Det handlar bland annat om att uppmärksamma arbetstagar- och tjänstemannaperspektivet och den svenska arbetsmarknadsmodellen. Samråd med parterna på EU-nivå, i enlighet med EU-fördragen, måste värnas och resultaten av den sociala dialogen respekteras. Genom arbetet i sociala dialogkommittén på den sektorsövergripande nivån stödjer TCO även medlemsförbunden som är aktiva i de sektorspecifika kommittéerna. Länken mellan den sektorsövergripande och sektorspecifika sociala dialogen bör stärkas ytterligare.

Fler och bättre jobb, tillväxt och omställning

EU bör främja en politik och investeringar för jobbskapande tillväxt. Europa behöver fler och bättre jobb, där konkurrens sker med kvalitet, kunskap och innovation, inte med löner och arbetsvillkor. TCO menar att det finns en stor potential att öka den europeiska sysselsättningen och tillväxten genom strategiska satsningar, inte minst på utbildning, kompetensutveckling och jämställdhet. EU:s roll ska främst vara att uppmuntra och främja medlemsstaternas insatser, genom finansiering, samordning, riktmärken och uppföljning. På vissa områden kan dessutom lagstiftning vara befogat.

TCO vill ha **ett socialt Europa** med bra välfärdssystem och en politik som skapar goda förutsättningar för facklig organisering och som garanterar respekt för kollektivavtal och självständiga parter på arbetsmarknaden. Det framtida EU måste sätta jämställdhet, social trygghet, hälsa och mänskliga rättigheter högt upp på dagordningen. Målet måste vara att kvinnor och män har samma möjligheter att förverkliga sina drömmar, göra karriär och ha en egen inkomst. Öppenhet, meddelarskydd och yttrandefrihet ska värnas och utvecklas. Arbetet mot främlingsfientlighet och rasism måste prioriteras.

Den **inre marknaden**, med fri rörlighet för varor, tjänster, personer och kapital är en bärande del av EU-samarbetet och bidrar till bättre förutsättningar för jobb och tillväxt. Onödiga hinder på den inre marknaden bör undanröjas. Förverkligandet av den inre marknaden får emellertid inte ske på ett sätt som kränker grundläggande fackliga fri- och rättigheter eller snedvrider konkurrensen till förmån för företag som konkurrerar med låga löner och dåliga

arbetsvillkor. Vad gäller EU-regler för företagens utstationering av arbetstagare till andra medlemsländer ska TCO värna och driva principen om lika lön för lika arbete och att lön och arbetsvillkor ska vara i nivå med kollektivavtal. Bolagsrättsliga EU-initiativ ska inte endast utgå ifrån marknadens behov av regelförenklningar och harmoniseringsvinster utan måste också ta hänsyn till arbetstagares behov av anställningsskydd samt innehålla ambitiösa regler för att säkra ett väl fungerande arbetstagarinflytande på alla nivåer. De regler som styr den gemensamma marknaden måste vara utformade på ett sätt som uppmuntrar länder och företag att söka framgång via höga ambitioner vad gäller bland annat arbetstagares rättigheter och miljöskydd.

Digitalisering och globalisering leder till nya arbetsätt och ställer krav på ny kompetens på arbetsmarknaden, samtidigt som traditionella strukturer på arbetsmarknaden utmanas och ifrågasätts. Dessa förändringar erbjuder en rad utvecklingsmöjligheter som måste tillvaratas i syfte att skapa fler och bättre jobb, tillväxt och omställning. Den snabba utvecklingen måste samtidigt hanteras på ett hållbart sätt och därför behövs det starka arbetsmarknadsparter som kan hitta gemensamma lösningar på utmaningarna.

EU:s arbetsmarknad måste vara rustad för framtidens behov. När gamla jobb försvinner och nya jobb skapas måste EU-länderna ha fungerande nationella **omställningssystem** som riktar sig mot både yrkesverksammas möjligheter till vidareutbildning och mot de som står utanför arbetsmarknaden. Utbildningssystemen, men även arbetsgivare och arbetstagare, måste kunna säkerställa att kompetensutveckling genomförs och kommer till användning i arbetslivet.

Jämställdhet är en fråga om rättvisa, men också om ekonomisk tillväxt. Genom mer jämställdhet och ett högre arbetsmarknadsdeltagande bland kvinnor kan både jobben, det ekonomiska välståndet och konkurrenskraften i Europa öka. EU:s strukturfonder bör även fortsättningsvis ge stöd till investeringar i barn- och äldreomsorg i medlemsstaterna. EU-kommissionen bör i de landsspecifika rekommendationerna ta upp de aspekter i de nationella skattesystemen som hindrar kvinnors deltagande på arbetsmarknaden, exempelvis sambeskattning.

TCOs allmänna utgångspunkt är att **arbetsrätten** huvudsakligen är en nationell angelägenhet. TCO arbetar för att EU-initiativ på det socialpolitiska området, där arbetsrätten ingår, är minimiregler och inte leder till försämringar av nationella rättigheter. De medlemsländer som vill gå längre i skyddet för arbetstagarna ska kunna göra det och det bör lämnas utrymme för nationella avvikelser i enlighet med nationella traditioner och system. Det är viktigt att den svenska arbetsmarknadsmodellen respekteras när arbetsrättsliga frågor regleras på EU-nivå. Till exempel är arbetstagarbegreppet starkt kopplat till varje medlemsstats unika lagstiftnings- och arbetsmarknadstraditioner och -system. TCO bör värna och aktivt verka för att nuvarande ordning – där arbetstagarbegreppet definieras i nationell rätt – behålls.

En gemensam europeisk arbetsmarknad kräver gemensamma minimiregler inom **arbetsmiljöområdet**. Det är viktigt att motverka en utveckling med osund och snedvriden konkurrens där vissa arbetsgivare avstår från investeringar i arbetsmiljö och rimliga arbetsförhållanden. Alla arbetstagare inom EU, även de som arbetar i mindre företag, har rätt till en säker och hälsosam arbetsmiljö och ska inte undantas från EU-reglerna.

En samordnad **finanspolitik** inom EU är avgörande för att Europa ska kunna möta ekonomiska kriser. Detta gäller framför allt länderna inom euroområdet som inte kan bedriva en oberoende penningpolitik. En förutsättning för att detta ska lyckas är dock att medlemsländerna i kriser kan använda expansiv finanspolitik för att förhindra arbetslöshet och mildra effekterna av en nedgång. Det är därför viktigt att EU inte enbart ser till budgetbalans och statskuld utan också till människors arbete och välfärd.

EU:s budget har en viktig omfördelning funktion och bör istället för jordbruksstöd fokusera på tillväxtfrämjande, jobbskapande och kompetenshöjande åtgärder samt understödja investeringar i infrastruktur, miljöskydd, forskning och innovation.

Beskattning är och ska förbli nationell kompetens. EU:s medlemsländer bör dock samarbeta i större utsträckning och ha de nödvändiga verktygen på plats för att exempelvis kunna stoppa gränsöverskridande skattefusk. Sverige behöver också bevaka små exportorienterade länders villkor i det internationella arbetet. EU bör uppmuntra medlemsstaterna att ta bort skattetekniska hinder som hämmar tillväxt och sysselsättning.

Konstruktionen av **EMU** är ofullständig och eurozonen behöver utvecklas i en egen riktning för att inte riskera att brista. Det är av vitalt intresse för Sveriges ekonomi och svenska arbetstagare att eurozonen är stabil och förmår generera ekonomisk utveckling. Om euroländerna är överens om att de behöver genomföra åtgärder för att eurozonen ska fungera på ett bra sätt bör inte icke-euroländer sätta käppar i hjulen, så länge en vidare integration inom euroområdet inte leder till nackdelar för det övriga EU-samarbetet, till exempel den inre marknaden. Det bör däremot vara möjligt för icke-euroländer att frivilligt delta i de initiativ som tas. Åtgärderna som vidtas måste dessutom fullt ut respektera partsmodeller och fackliga fri- och rättigheter.

Arbetskraftens fria rörlighet

Den **fria rörligheten för personer**, som ger möjlighet att arbeta eller studera i ett annat EU-land, är en av EU-samarbetets grundpelare och bra både för den enskilde individen och för Europas utveckling. TCO ska motverka förslag och förändringar som syftar till att begränsa eller motverka arbetstagares fria rörlighet. En europeisk samordning av sociala trygghetssystem och EU-regler för erkännande av yrkeskvalifikationer är viktiga för att främja rörligheten inom EU. TCO ska värna att den rådande kompetensfördelningen – där EU-regelverket samordnar de nationella socialförsäkringssystemen utan att harmonisera dem – ska bestå. En av nycklarna till den fria rörligheten är likabehandling – en arbetstagares nationalitet ska inte avgöra vilka villkor och rättigheter denne har på arbetsmarknaden. Förbudet mot diskriminering på grund av nationalitet ger både tillträde till jobb i andra EU-länder och i grunden samma rättigheter som värdlandets egna medborgare. Likabehandling ger den fria rörligheten legitimitet.

Detta synsätt gäller också beträffande **arbetskraftsinvandring** från länder utanför EU. EU-gemensam lagstiftning för arbetskraftsinvandring från tredje land måste utformas så att medlemsstaternas arbetsmarknadsmodeller kan värnas och att krav på löner och arbetsvillkor i nivå med svenska kollektivavtal kan ställas.

EU:s roll i världen

TCO anser att **frihandel** är viktigt för ekonomisk tillväxt. Ökad frihandel främjar nödvändig strukturomvandling och skapar arbetstillfällen i verksamheter med bärkraft. En viktig utgångspunkt för TCO är att när EU sluter handelsavtal med tredje land ska dessa sätta en så hög standard som möjligt vad gäller arbetstagares rättigheter. Frihandel och investeringar ska stimulera innovationskraft samt effektiviseringsförmåga och får inte leda till utnyttjande av människor genom konkurrens med löner och arbetsvillkor. Skydd för arbetstagare eller fackliga fri- och rättigheter får aldrig anses utgöra handelshinder och det är av yttersta vikt att kollektivavtalens status och arbetsmarknadsparternas autonomi respekteras i handelsavtal som sluts där EU är part.

Parallellt med att EU förhandlar fram och genomför nya handelsavtal är det viktigt att investeringar och satsningar görs inom EU för att skapa fullgoda system för omställning som möjliggör kompetensutveckling och trygghet på en föränderlig arbetsmarknad.

TCO anser att EU bör bedriva en generös och ambitiös **biståndspolitik**. Sysselsättningsskapande åtgärder och arbete under anständiga villkor (ILO:s "Decent Work Agenda") har visat sig vara effektiva verktyg för att lyfta människor ur fattigdom och bör därför prioriteras mer. Fackföreningsrörelsen är en viktig och strategisk aktör för att säkerställa efterlevnaden av de mänskliga rättigheterna i arbetslivet och en demokratisk utveckling. EU bör därför arbeta för att stärka fackföreningsrörelsen globalt och prioritera den sociala dialogen i genomförandet av biståndspolitiken.

Att globalt öka andelen kvinnor som arbetar inom den formella ekonomin och under goda arbetsvillkor är en rättvisefråga, men det är också en av de snabbaste och mest hållbara vägarna till tillväxt och fattigdomsminskning. EU:s biståndspolitik måste därför fokusera på att stödja insatser som främjar kvinnors tillträde till arbetsmarknaden.

TCO vill att EU utvecklar en gemensam och solidarisk **asyl- och flyktingpolitik** med asylrätten och ansvarsfördelning som grund. Att söka asyl är, liksom de fackliga rättigheterna, en del av de mänskliga rättigheterna. Det är TCOs fasta övertygelse att invandring kan utgöra en långsiktig vinst för Sverige och övriga EU. EU-kommissionen måste agera mot de länder som bryter mot EU-lagstiftning och nekar människor rätten att söka asyl eller ett rättvist asylförfarande. En förutsättning för en gemensam asyl- och flyktingpolitik, men även för den fria rörligheten inom Schengenområdet, är en fungerande och hållbar politik för EU:s yttre gränser.

Det försämrade säkerhetsläget i EU:s närområde, gränsöverskridande brottslighet och terrorism inom EU ställer krav på medlemsländernas gemensamma försvars- och **säkerhetspolitik** och civila krishanteringsförmåga. EU måste kunna hantera de inre och yttre säkerhetspolitiska utmaningarna för att ses som en legitim aktör som skapar ett mervärde för medlemsstaterna och dess medborgare. De metoder som används för att tackla dessa utmaningar måste dock vara förenliga med rättsstatens principer och de mänskliga rättigheterna.

TCO

TCO är en partipolitiskt fristående centralorganisation som består av 14 fackförbund som tillsammans organiserar nästan 1,4 miljoner medlemmar.

Bland TCO-förbundens medlemmar finns många olika yrkesgrupper, allt från civilekonomer, jurister, civilingenjörer och statsvetare till socionomer, lärare, sjuksköterskor, poliser och skådespelare. TCO är den fackliga centralorganisation vars förbund organiserar flest akademiker.

TCO-förbunden finns inom alla områden på arbetsmarknaden, inom såväl privat och offentlig sektor som inom tjänste- och tillverkningsindustrin. Fackförbunden har stora kunskaper och lång erfarenhet av de spelregler som gäller mellan anställda och arbetsgivare.

Vill du veta mer? Gå in på www.tco.se

